

چگونه کودکان را قرآنی کنیم؟

بسیاری از دانشمندان و بزرگان اندیشه، وقتی از خاطرات کودکی خود می گویند خواندن قرآن مادر یا دعاهای او سر سجاده را از تأثیرگذارترین اتفاقات آن دوران می دانند.

نزدیکترین فرد به هر نوزاد و پیش از آن هر جنینی، مادر اوست که هر صدایی را که او بخواهد فرزندش به آن انس می گیرد.

درباره تأثیر صدای قرآن روی جنین تحقیقات زیادی انجام شده است و روانشناسان، متخصصین شنوایی، و نیز مدرسین قرآن می گویند: جنین با هر صدایی که انس بگیرد؛ پس از تولد و در دوران کودکی به آن صدا، پاسخ آشنایی می دهد. به گونه ای که کودکانی که در ایام جنینی صدای قرآن شنیده اند پس از تولد نسبت به شنیدن این صدا، عکس العمل های آشنایی از خود بروز می دهند؛ اما پس از به دنیا آمدن کودک، یکی از مشاوران خانواده که متخصص گفتار درمانی نیز هست، می گوید: مادر می تواند به این روش، قرآن را از طریق صورت به صورت برای نوزاد خود بخواند: دو دستش را در کنار شانه های نوزاد قرار داده صورتش را در برابر صورت او قرار دهد و قرآن را شمرده شمرده بخواند و به کودک نگاه کند، این کار باعث می شود کلمات قرآن در جان نوزاد ثبت شود. همچنین خواندن آرام قرآن هنگامی که نوزاد در آغوش مادر و در حال شیر خوردن است می تواند او را با قرآن مانوس کند.

پس از دوران شیرخوارگی و در هنگامی که مادر با کودک خود بازی می کند نیز روش هایی برای انس او با قرآن گوسزد شده از جمله اینکه در روایات آمده است: حضرت زهرا علیها السلام با فرزندش امام حسن علیه السلام بازی می کرد و او را بالا می انداخت و این چنین به بیان گفته های توحیدی می پرداخت:

حسن جان! مانند پدرت علی باشد، و ریسمان ظلمی را از گردن حق بردار.

خدای احسان کننده را پرستش کن و با افراد دشمن و کینه توز دوستی مکن (۱)

گفتار قرآنی

قصه گویی و آموزش مفاهیم قرآن از طریق قصه، با بیانی خوش و زیبا: ... فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيْنَا (۲) تاکنون موفق ترین روش انس با سخن خداوند دانسته شده است.

مهدی قره شیخ لو، قاری بین المللی و مدرس قرآن می گوید: در خانواده هایی که پدر و مادر با قرآن سر و کار دارند؛ گرایش کودک زیر دو ساله به برنامه های قرآنی تلویزیون و تقلید از رفتارهای قاریان نشان دهنده استعداد خاصی در این کودک نیست و امری طبیعی به حساب می آید. اما بهترین روش برای آموزش کودکان زیر هفت سال، قصه گویی قرآنی هنگام خواب به وسیله مادر است و آموزش روخوانی یا خواندن قرآن با صوت را، باید به پس از رفتن کودک به دبستان محول کرد.

یکی از مدرسین قرآن و معارف اسلامی نیز معتقد است بهترین هدیه ای که یک مادر می تواند به فرزندانش چه دختر و چه پسر بدهد هدیه آرامش است

همچنین درباره گرایش و علاقه کودک بالای سه سال به نوارهای قرآن یکی از مربیان می گوید: اگر کودکی احساس کند از سوی پدر و مادر، مجبور به شنیدن قرآن شده و یا آن‌ها با برنامه خاصی صدای قرآن را برای کودک پخش می کنند؛ به دلیل استقلال طلبی از این کار سر باز می زند و بهترین روش، شنیدن غیر انتخابی مادر هنگام کار کردن در آشپزخانه است.

همچنین آموزش حفظ قرآن به صورت فشرده و برنامه ریزی شده از سوی برخی از اساتید قرآن منع می شود.

شهریار پرهیزکار، حافظ کل و مدرس قرآن در این باره می گوید: من هیچ وقت فرزند خودم را به حفظ قرآن مجبور نمی کنم: لا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ... (۳) و از او حتی نمی خواهم قرآن را حفظ کند؛ بلکه اگر خودش نسبت به این کار اشتیاقی نشان داد به او کمک می کنم.

برخی از مدرسین قرآن، آموزش حفظ به کودکان زیر هفت ساله را موجب بروز عکس العمل‌های ناخواسته رفتاری در سن نوجوانی می دانند و این کار را تنها به علاقه و اشتیاق خود کودک وامی گذارند.

نبوغ و یا بروز شایستگی های خاص را اساتید منحصر به کودکان خاصی می دانند که این نبوغ را نشان داده اند و آموزش ویژه ایشان نباید برای تمام کودکان هم سال آنان نسخه واحد تلقی شود. فشار فکری و روحی برای آموزش حفظ قرآن به کودکان گاهی باعث افسردگی آنان نیز می شود. یکی از مادران که فرزندی ۵ ساله دارد، می گوید: پسر من تا دو سالگی علاقه زیادی به صوت قرآن داشت و نام بعضی از قاریان مصری را هم می دانست؛ اما پس از درگذشت پدر بزرگش و شنیدن مستمر صدای قرآن همزمان با قطع محبت پدر بزرگ و جایگزین شدن این صدا به جای صحبت کردن مادر بزرگ و پدرش با او، نسبت به پخش نوار قرآن حالت تدافعی به خود می گرفت و همیشه با این صدا مقابله می کرد. و به جای شنیدن قرآن موسیقی خاصی را گوش می داد تا آنکه با یکی از اساتید با سابقه قرآن مشورت کردم و او توصیه کرد؛ آنقدر این نوار موسیقی را برایش بگذارید تا از آن سیر و پر شود، خودش به تدریج تغییر روش می دهد، تا آنکه معلم دلسوزی در پیش دبستانی توانست او را به قرآن دل بسته کند.

رفتار قرآنی

از اثر صوتی و آموزش ظاهر قرآن که بگذریم؛ مادر بهترین الگو برای پیاده کردن آداب قرآن در فرزند است. عدالت در رفتار و گفتار، محبت زیاد، بجا و به موقع و رفتار سنجیده و متانت و وقار همیشگی مادر می تواند برای فرزند الگوی مناسبی در رفتار قرآنی باشد: ... مَرَوْا كِرَامًا (۴)

مادری می گوید: وقتی قرآن می خواندم فرزندم می آمد و می گفت: بگو ببینیم «خدا چه گفته» است؟ و من آیاتی که جنبه روایی و داستانی داشت را برای او می خواندم و داستانش را تعریف می کردم.

همین طور شب‌ها هنگام خواب همین قصه‌ها را و به خصوص داستان‌هایی که شخصیت‌های خردسال در آن‌ها هست؛ برای او تعریف می‌کردم که چندین و چند بار هم خواهان شنیدن این داستان‌ها می‌شد.

حضرت زهرا علیهاالسلام با فرزندش امام حسن علیه السلام بازی می‌کرد و او را بالا می‌انداخت و این چنین به بیان گفته‌های توحیدی می‌پرداخت: حسن جان! مانند پدرت علی باشد، و ریسمان ظلمی را از گردن حق بردار. خدای احسان کننده را پرستش کن و با افراد دشمن و کینه توز دوستی مکن

مادر دیگری می‌گوید: من در زمانی که فرزندم را دعوا می‌کنم یا مورد عتاب قرار می‌دهم هرگز نوار قرآن پخش نمی‌کنم، پس از آن سراغ قرآن نمی‌روم و یا سر نماز نمی‌ایستم، حتی اگر از تلویزیون قرآن پخش شود؛ فوراً تلویزیون را خاموش می‌کنم تا خشم و قرآن با هم تداعی نشود.

اما در مقابل وقتی مسافرت یا به گشت و گذار می‌رویم قرآن پخش می‌کنم.

یکی از مدرسین قرآن و معارف اسلامی نیز معتقد است بهترین هدیه‌ای که یک مادر می‌تواند به فرزندانش چه دختر و چه پسر بدهد هدیه آرامش است.

او می‌گوید: من هیچ‌گاه با فرزندانم با تندی حرف نزد، آن‌ها را مجبور به کاری نکردم و در امور دینی آن‌ها را به اجبار نکشاندم. همیشه در لحظات خلوت و تنهایی شان حرف‌های شان را شنیدم و با آن‌ها هم صحبت شدم. قبل از امتحانات شان اصرار می‌کردند که می‌خواهیم فقط با تو صحبت کنیم و من ساعت‌ها در اتاقشان و گاهی پای تختخوابشان می‌نشستم تا اضطراب امتحان را از ذهن و دلشان پاک کنم.

این مادر همچنین می‌گوید: پدرم که خود مجتهد بود هیچ وقت به من نگفت قرآن بخوان، اما وقتی ۱۸ ساله شده بودم و هر روز به طور مرتب قرآن را می‌خواندم پدرم تشویقم کرد و اهمیت این تشویق از تأکید او خیلی بیشتر بود.

بار ال‌ها می‌دانیم که آموزش قرآن به فرزندان، از وظایف پدر و مادر و از حقوق فرزندان بر پدر و مادر است. بحق محمد و آله الطاهرین خانه‌های مسلمانان را به نور قرآن منور ساز. اللهم صلّ علی محمد و آل محمد و عجلّ فی فرج مولانا صاحب الزّمان.

پی نوشت ها:

1. مناقب این شهر آشوب: ج ۳، ص ۳۸۹، / مسند احمد: ج ۶، ص ۲۸۳.

2. سوره ی مبارکه ی طه، آیه ی ۴۴.

3. سوره مبارکه ی بقره، آیه ی ۲۵۶.

4. سوره ی مبارکه ی فرقان، آیه ی ۷۲.

فرآوری: فاطمه سرفرازی

بخش قرآن تبیان

منبع:

نگاشته فاطمه مصطفوی با اندکی دخل و تصرف؛ برگرفته از سایت اخلاق در خانواده

مطالب مرتبط:

چگونه قرآن را به کودکانمان بیاموزیم؟! !

چگونه قرآن بخوانیم؟! !

شغل خانوادگی: مربی قرآن